

УРОК: СТАНОВЛЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ДЕРЖАВИ (7кл.)

Мета: розглянути з учнями специфіку виникнення держави з центром у Києві та напрямки діяльності перших князів і їх значення у формуванні держави.

Завдання: 1) ознайомити учнів з процесом формування держави з центром у Києві, з причинами та характером виникнення держави; розглянути та проаналізувати діяльність перших князів (Аскольд, Дір, Олег, Ігор) та їх роль у формуванні держави; 2) розвивати в учнів уміння і навички аналізувати історичні факти й події, давати характеристику історичним діячам, визначати хронологічні рамки подій, працювати з текстом підручника, аналізувати документи та писемні джерела, висловлювати власну думку та брати участь в обговоренні історичних питань; 3) виховувати інтерес до вивчення історії.

Основні уявлення та поняття уроку: поширення християнства, Київська Русь — сільськогосподарська українська держава.

Варіант I.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання:

- 1) Коляда І.А., Криlach К.І., Оренко С.М. «Історія України.» 6—7 кл., підручник.
- 2) «Повість минулих літ». К. 1989.
- 3) Баханов К. «Історія України». 7 кл., зошит-конспект.
- 4) Атлас, 7 кл. «Історія України».
- 5) Наочність.

Хід уроку.

I. Перевірка знань з теми «Утворення Київської держави».

Опитування учнів:

1) За допомогою карти «Східнослов'янські племена IX—X ст.» назвіть найбільші племенні союзи східних слов'ян та території їх розселення.

2) Пригадайте, що таке держава?

(Держава — форма політичної організації суспільства, де існує майнове та соціальне розшарування, яка характеризується визначеною територією, має систему організованої влади та управління, систему законів та систему податків.)

3) Назвіть основні чинники, які сприяли утвердженню держави у східних слов'ян:

- розвиток господарства;
- приватна власність;
- родоплемінна знать;
- спадкова влада;

— поява політичних центрів;

— зовнішня небезпека.

Коротко схарактеризувати кожен з цих пунктів.

4) Як виник Київ і чому він, на вашу думку, став центром держави східних слов'ян?

Наприклад: «Поляни жили окремо й володіли своїми родами. І до того вони жили родами, кожен на своїх місцях. І були три брати. Одному ім'я Кий, другому — Щек, третьому — Хорив, і сестра їхня — Либідь. Сидів Кий на горі, де тепер узвіз Боричів. А Щек сидів на горі, яка зветься нині Щекавицею. А Хорив на третій горі, від нього вони прозвали Хоревицею.

І збудували вони місто в ім'я старшого брата свого і нарекли його Київ.»

(«Повість минулих літ».)

Чому Київ став центром держави:

- 1) зручне географічне розташування;
- 2) заснований на межі західноукраїнських великих племінних утворень — полян, древлян, сіверян;
- 3) активна політична діяльність князів;
- 4) як ви думаєте, чи можна вважати Київ VII ст. центром східнослов'янської держави? Обгрунтуйте свою думку.

II. Виклад нового матеріалу.

План:

- 1) Аскольд і Дір. «Аскольдове хрещення».
- 2) Держава за часів Олега (882—912).
- 3) Доба князя Ігора (912—945).

1) Аскольд і Дір. «Аскольдове хрещення».

Вчитель:

Що ж сталося з Києвом після смерті Кия? «Вигнали варягів за море (слов'янські племена) і не дали їм данини. Почали самі собою володіти, і не було серед них правди, і став рід на рід...

І сказали собі:

— Пошукаємо собі князя, який володів би нами і судив по правді. І прийшли за море до варягів. Ті варяги називалися Руссю, як інші називаються шведами...

І сказали їм чудь, слов'яни і кривичі:

— Земля наша велика і багата, а ладу в ній нема. То прийдіть князі й володійте нами. І зібралися три брати родами своїми і прий-

шли. Старший Рюрик сів у Новгороді, а другий Синеус — на Білоозері, а третій Трувор — в Ізборську. Через два літа померли Синеус і брат його Трувор. І взяв усю владу Рюрик і роздав мужам своїм міста...

І ними всіма володів Рюрик.»

(«Повість минулих літ», СС. 18—19).

Хто ж такі Аскольд і Дір?

«Були у Рюрика два мужа, обидва не з племені його, але боярини, Аскольд і Дір. І відпросилися вони у Царгород із родом своїм. І пішли вони по Дніпру, коли пропливали мимо, побачили на горі невелике місто. І спитали:

— Чиє це місто?

Їм відповіли:

— Були три брати...»

Завдання:

Пригадайте, про які події йдеться в «Повісті минулих літ».

«...Вони померли, а ми живемо тут, рід їхній, і платимо данину хозарам. Аскольд і Дір залишилися в цьому місті і зібрали у себе багато варягів, стали володіти полянською землею, а Рюрик же князував у Новгороді».

(«Повість минулих літ», С. 19.)

Домашнє завдання:

1) Підготувати теорію про походження Аскольда і Діра.

2) Н.Полонська-Василенко, Історія України, том 1, СС. 92—93, підручник, СС. 122—123.

Зовнішня політика Аскольда.

Вчитель:

Головний напрям політичних інтересів Київщини був спрямований на південь та південний схід, де знаходилися на той час найрозвинутіші країни: Східна Грузія, Іранські провінції, Візантія. Особливо важливими були походи до Візантії (860, 865, 874 р.р.), внаслідок яких були підписані вигідні для Русі торгові договори.

Велике значення для Києва мав 1-й похід на Візантію (860 р.).

Прочитайте самостійно, як повідомляють про цей похід джерела (підручник, ст. 124).

Завдання:

Розкажіть про похід Аскольда і Діра на Візантію.

1. Яке місто хотіли захопити Аскольд і Дір?

2. Хто правив на той час Візантією?

3. Яким чином Михайлу вдалось врятувати Царгород?

4. Чому події на морі так здивували Аскольда і Діра?

Аскольдове хрещення.

Вчитель:

I. Похід на Візантію (860 р.) мав велике значення і для внутрішньої політики Аскольда і Діра. Події біля Царгорода настільки вразили тих, хто залишився в живих, що Аскольд почав думати про прийняття християнської віри (як офіційної).

Завдання.

1. Пригадайте, що таке «релігія» і яка віра панувала у Візантії.

2. Яка віра панувала на території Київської держави?

3. Чим відрізняється язичництво від християнства?

Вчитель:

II. Отже, після завершення походу 860 р. Аскольд посилає до Константинополя послів, які просили направити на Русь місіонерів здійснити святе хрещення населення держави. Через деякий час до Києва з Константинополя прибуває єпископ. Він розповів князю та старшині про християнське віровчення, а також про чудеса, які творив Учитель, Син Божий — Ісус Христос. Руси стали вимагати дива. Тоді архієпископ кидає у вогонь євангеліє, і воно лишається неушкодженим. При цьому він говорить: «Святе письмо нетлінням є». Переконавшись у диві, русичі приймають християнство.

Однак спроба охрестити всю Київську державу і встановити християнство як офіційну релігію не мала успіху.

Завдання.

1. Поміркуйте, чому Аскольдові не вдалась спроба запровадження християнства як офіційної релігії.

2. Визначте основні, на вашу думку, причини невдачі.

Загальний висновок (вчитель + учні).

З ім'ям Аскольда пов'язане піднесення Київської держави, яке позначилось на всіх сферах його суспільного життя. Аскольд здійснював сміливу і далекоглядну політику. Для посилення авторитету своєї влади він прийняв титул кагана, що тоді був рівний титулу імператора, чим поставив Русь на один щабель з Візантією та Хазарією — найсильнішими тогочасними державами.

Аскольд проводив активну зовнішню політику, завдяки якій Київська держава міцно утвердилась на узбережжі, яке у тогочасних джерелах не випадково дістало назву «Русь-кого моря».

Однак у 882 році князь Аскольд загинув. На думку вчених, причиною загибелі князя

була змова волхвів, які не хотіли поступатись своєю першістю. Язичницькі жерці шукали підтримки за межами князівства і знайшли її в Славії, в її столиці Новгороді — на Волхові.

А що каже «Повість про смерть Аскольда»?

У літо 879 р. помер у Новгороді Рюрик і передав князювання своє Олегові — родичеві своєму, і віддав на руки йому сина Ігоря, бо той був вельми на ту пору малий.

Під час розповіді учитель демонструє зображення Аскольдової могили.

«Повість минулих літ» про початок правління Олега в Києві.

І прийшли до гір Київських, і узнав Олег, що княжать тут Аскольд та Дір. Сховав він одних воїнів, а інших залишив позаду, а сам пішов до гір, несучи дитину Ігоря. І підплив до Угорської гори, сховавши своїх воїнів, і послав до Аскольда й Діра, кажучи їм: «Ми купці, йдемо до греків від Олега і княжича Ігоря. Прийдіть до нас, до родичів своїх». Коли ж Аскольд і Дір прийшли, всі сховані воїни вискочили з лодії, і сказав Олег Аскольду й Діру: «Не князі ви і не князівського роду, але я князівського роду», а коли винесли Ігоря, додав: «Ось він, син Рюрика». І вбили Аскольда й Діра...

Той Олег почав ставити міста й встановив данину слов'янам і кривичам, і мері, поклав і для варягів давати данину від Новгорода...

2. Держава за часів Олега (882–912 р.).

Вчитель:

Отже, ми вже бачили, яким чином до влади прийшов Олег. Він узяв собі титул князя руського, об'єднавши при цьому східнослов'янські землі в єдину державу, і обрав столицею своєї держави Київ.

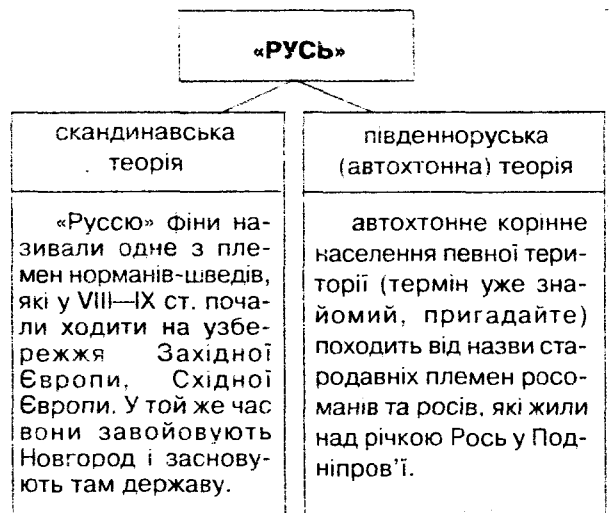
І сів Олег, княжачи, в Києві, і сказав Олег: «Хай буде матір'ю містам руським». І були в нього варяги, і слов'яни, і інші, які прозвалися Руссю.

Звідки ж прийшла назва «Русь», яка згадується не тільки в «Повісті минулих літ», а й в інших, чужоземних джерелах?

В VIII ст. чужоземні джерела почали вживати для позначень переважно племен полян та сіверян назву «Русь». Щодо походження і значення цієї назви існує досить багато гіпотез: фінського походження, угорського, хазарського, литовського тощо.

Жодна з цих теорій не перемогла, однак виділились 2 основні теорії, які є панівними в історичній науці, — скандинавська та автохтонна.

Учні малюють схему і після розповіді вчителя заповнюють 2 колонки.

Домашнє завдання:

1. Які ще є теорії походження назви «Русь»?
2. Н.Полонська-Василенко. Історія України, том. 1, С. 80.

Внутрішня і зовнішня політика (див. таблицю далі).

«От чего ми есть умрети»? (Вчитель розповідає легенду про смерть Олега.)

Жив Олег, князюючи в Києві, маючи мир з усіма країнами. І прийшла осінь. І згадав Олег свого коня, якого поставив кормити і наказав не сідати на нього. Бо він спитав колись волхвів і ворожбитів:

— Від чого мені вмерти?

І сказав йому один ворожбит:

— Княже! Від коня твого, якого ти любиш і на якому ти їздиш, від нього ти вмереш.

Запали слова ці Олегові в душу, і сказав він:

— Ніколи не сяду на нього і ніколи не побачу його.

І звелів кормити коня і не водити до нього. Так він прожив декілька років... На п'яте літо згадав він коня, від якого волхви пророкували йому померти.

І, покликавши старого конюха, спитав Олег:

— Де ж мій кінь, якого я поставив годувати й доглядати?

Конюх сказав:

— Помер...

І звелів сідлати коня:

— Хочу побачити кістки його.

І приїхав на те місце, де лежали його голі кістки і череп голий, зліз з коня, посміявся і сказав:

— Чи не від цього черепа мені смерть прийняти?

і наступив на череп, і вивпзла змія із черепа, і вжалила його в ногу. Від того розхворівся Олег і помер.

Домашнє завдання:

З'ясуйте, де похований Олег? «Повість минулих літ», С.29.

3. Доба князя Ігоря (912–945).

Завдання:

Від якого роду походив Ігор?

Хто його батьки і яким чином Ігор зайняв Київський стіл?

Зовнішня і внутрішня політична самостійність.

Завдання:

Прочитайте § 16 СС. 127–131 і складіть порівняльну таблицю зовнішньої і внутрішньої політики Олега та його наступника Ігоря.

князь (рр. прав.)	внутрішня політика	зовнішня політика
Олег (882–912)	1. 2. 3.	1. 2. 3.
Ігор (912–945)	1. 2. 3.	1. 2. 3.

Вчитель: легенда про смерть Ігоря («Повість минулих літ», СС. 36–38).

Повернувшись з походу з Візантії (944 р.), Ігор вирушив збирати данину (полюддя) у землю древлян. Зібрав усе, що йому належало, але вирішив повернутися і пожитися ще. Почули древляни, що князь повертається, і вирішили: «Якщо внадиться вовк до овець, то виносить по одній все стадо, коли не вб'ють його. Так і сей: якщо не вб'ємо його, то він усіх нас погубить».

Підстерегли древляни Ігоря з дружиною, напали і захопили його в полон. Придумали вони йому таку кару: нахилили два молодих дерева, що росли поруч, до кожного прив'язали Ігоря за ногу і відпустили дерева.

Такої смерті зазнав князь Ігор.

III. Закріплення вивченого матеріалу.

1. Бліц-опитування:

- Звідки походить династія Рюрика?
- «Аскольдове хрещення» Русі відбулося в...?
- Внаслідок яких подій Аскольд вирішив прийняти християнську віру?
- Яким чином Олег став князем Київської держави? Чому він, а не Ігор?
- Схарактеризувати внутрішню політику Ігоря.

Завдання: зробіть підсумок правління перших київських князів.

Наприклад:

Перші київські князі — Аскольд, Дір, Олег, Ігор, — зміцнили свою державу: об'єднали окремі княжіння слов'ян, добилися її міжнародного визнання, послалили її військову могутність.

Утворення в IX ст. Київської держави мало велике значення: вперше східнослов'янські племена об'єдналися в єдину державу, яка і заклала традиції державотворення на території сучасної України, дала могутній поштовх розвитку української народності та її самобутньої культури.

2. Робота з картою.

Контурна карта:

«Київська держава у 862–972 рр.».

Руська земля (Русь) — позначення червоним кольором.

Словенська земля (Славія) — позначення рожевим кольором.

Русь за князівства Олега (912 р.) — позначення жовтим кольором.

Територія Київської держави у середині X ст. — позначення зеленим кольором.

Походи київського князя проти Візантії і хозар — позначення чорною стрілкою.

Походи на східнослов'янські племена — позначення червоною стрілкою.

Столиці держав на початку X ст. — позначення червоними крапками.

Поляни — назви і місце розселення слов'янських племен.

До карти включити і походи Ігоря (912–945) — (див. С. 9 «За часів князювання Ігоря, Ольги...»).

Домашнє завдання:

- § 15, 16 (СС. 122–131).
- «Повість минулих літ» (СС. 1–38).
- Підготувати теорії походження назви «Русь».
- Підготувати теорії походження Аскольда і Діра, співставити час їх правління.
- Заповніть таблицю «Порівняльна характеристика внутрішньої політики київських князів».

князь (рр. прав.)	заходи внутрішньої політики	значення (оцінка)

- к/к. «Київська держава у 862–972 рр.».
- Робочий зошит, СС. 42–47 (завдання 2, 3, 4, 5, 7, 8).

Варіант II.

Тип уроку: урок з активними формами навчання (урок — історична подорож на тему: «Земля, що znana і чута усіма»).

Обладнання:

1. І.Коляда, Криlach К.І., Юренко С.П. «Історія України». 6—7 кл., підручник.
2. «Повість минулих літ», К. 1989.
3. К.Баханов «Історія України», 7 кл., зошит-конспект.
4. Атлас, 7 кл. «Історія України».
5. Маршрут подорожі.
6. Оголошення.

Підготовчий етап.

1. За 7—14 днів вивішується оголошення про проведення уроку-подорожі та його тема.

2. Заздалегідь готується маршрут історичної подорожі.

3. Завдання для учнів:

1. § 5, 16 (СС. 122—131) підручника.
2. «Повість минулих літ» (СС. 1—38).
3. Ознайомитись з картою атласу «Київська держава у 862—972 рр.».

Правила подорожі.

1. Під час подорожі ведіть себе чемно і не здіймайте галасу.

2. Чітко виконуйте завдання та вказівки вчителя.

3. Дотримуйтесь загальних правил поведінки, не перебивайте своїх товаришів, вмійте вислухати їх.

4. Відповіді на поставлені запитання давайте чітко, висловлювання будуйте логічно, вмійте довести свою думку.

Пам'ятка до роботи з джерелом.

1. Уважно прочитайте «Повість минулих літ». (СС. 1—38.)

2. Виділіть головні події та явища, відмечуйте від другорядних.

3. Критично віднесіться до тексту «Повісті минулих літ»: намагайтеся оцінити достовірність подій, викладених у «Повісті минулих літ» (упередженість поданої інформації).

4. Важливі події занотуйте собі у зошит.

Хід уроку.

I. Вступна бесіда.

Сьогодні ми з вами будемо подорожувати сторінками історії Київської держави, яка утворилась ще в IX ст. навколо свого центру — м. Києва.

Завдання:

Згадати, як виникло це місто (Київ)?

Які легенди існують щодо його виникнення?

У VIII—IX ст. Київські князі поширили свою владу на сусідні землі і місцеві князівства, підкорили їх великому князю Київському.

Завдання:

Подивіться уважно карту Київської держави у 862—972 рр. (VIII—IX ст.) і пригадайте, які племенні утворення оточували Київ у IX ст. Вкажіть кордони Київської держави.

Ми вже знаємо, що першими князями Києва були князі династії Києвичів (Кий, Щек, Хорив). Завдяки політичній діяльності Кия росте вага східних слов'ян та їх центру Києва, який перетворюється на територіальне й політичне ядро не лише східних слов'ян, а й поширює свою владу на сусідні території.

Чи цікаво вам дізнатися, що сталося з Київською державою після смерті Кия? Отже, давайте заплющимо очі і подумки помандруємо з вами у далеке IX ст. на схили Дніпровських круч.

1-ша зупинка подорожі — «Аскольдова могила».

2. Князі Аскольд та Дір.

«Було у Рюрика два мужа, обидва не з племені його, але боярини, Аскольд і Дір.

І відправилися вони у Царгород із родом своїм. І пішли вони по Дніпру, і коли вони пропливали мимо, побачили на горі невелике місто. І спитали:

— Чиє це місто?

Ім відповіли:

— Було три брати — Кий, Щек і Хорив, які заснували це місто. Вони померли, а ми живемо тут, рід їхній, і платимо данину Хозарам, Аскольд і Дір залишилися в цьому місті, і зібрали у себе багато варягів, і стали володіти полянською землею. Рюрик же князував у Новгороді».

Завдання:

1. Хто такий Рюрик? Чому Аскольд і Дір просили його дозволу на подорож?

(«Повість минулих літ»: СС. 18—19.)

2. В літописі згадують імена Аскольда і Діра, хто ці люди? Що ви про них знаєте? Які тези існують щодо їх походження та князювання?

Зовнішня політика.

Вчитель:

А зараз я хочу запропонувати гру. Але спершу пригадайте, що ви знаєте про зовнішню політику Аскольда і Діра?

Я буду називати міста, країни, дати тощо, а ви маєте відповісти, з якими подіями вони пов'язані.

— Закавказзя (852—853 рр.) проти арабів, за проханням...

— Іранські провінції (864—865 рр.).

— Царгород (1 похід на Візантію, 860 р.).

— Торгові договори (в результаті походів на Візантію).

Завдання: Пригадайте похід на Візантію. Що незвичного сталося під стінами Царгорода?

(Підручник, С 124.)

Завдання 1.

1. Пригадайте, що таке релігія?

2. Яка віра панувала на території Києва і яка — у Візантії?

Клас ділиться на II групи: «язичники» та «християни», і кожна група характеризує свою віру (по черзі: 1 — риса язичництва, 1 — християнства).

Завдання:

Описані події біля Царгорода (860 р.) настільки вразили Аскольда, що, прибувши до Києва, він присилає до Константинополя послів, просить прислати на Русь місіонерів здійснити святе хрещення населення. Через деякий час до Києва з Константинополя прибуває єпископ. Він розповів князю та старшині про християнське віровчення, а також про чудеса, які творив Учитель, син Божий — Ісус Христос. Руси стали вимагати дива. Тоді архієпископ кидає у вогонь Євангеліє, і воно полишається неушкоджене. При цьому він говорить: «Святе письмо нетлінне». Переконавшись у диві, русичі приймають християнство.

Отже, ви уже знаєте різницю між язичництвом і християнством. Знаєте, які події відбулися в Києві у 860 р.

Завдання:

1. Визначте, яке значення мало хрещення Русі (внутрішньо- і зовнішньо-політичний аспект).

2. Яка доля спіткала «Аскольдове хрещення»?

3. Як ви думаєте, які були основні причини невдачі заходу Аскольда?

Учні роблять загальний висновок діяльності Аскольда і Діра за допомогою вчителя. Наприклад:

З ім'ям Аскольда пов'язане піднесення Київської держави, яке позначилося на всіх сферах суспільного життя. Князь здійснював сміливу і далекоглядну політику. Для посилення авторитету своєї влади він прийняв титул кагана, що тоді був рівний титулу імператора, чим поставив Русь на один щабель із Візантією та Хозарією — найсильнішими тогочасними державами.

Аскольд проводив активну зовнішню політику, завдяки якій Київська держава міцно утвердилась на узбережжі, яке у тогочасних джерелах не випадково дістало назву «Руського моря».

Однак у 882 році князь Аскольд загинув.

На думку вчених, причиною загибелі князя була змова волхвів, які не хотіли поступатися своєю першістю. Язичницькі жерці шукали підтримки за межами князівства і знайшли її в Славії в її столиці Новгороді — на Волхові.

Завдання: Як повість описує смерть Аскольда і Діра?

2. *Віщий Олег (882—912).*

Отже, у 882 р. до влади прийшов Олег.

Завдання:

Яким чином прийшов до влади Олег? Що значать слова Олега: «Не князі ви і не князівського роду, але я князівського роду... Ось він, син Рюрика».

Поясніть ці слова.

Вчитель цитує такі рядки «Повісті минулих літ»:

«І сів Олег, княжачи, в Києві, і сказав Олег: «Хай буде матір'ю містам Руським».

Завдання:

1. Що мав на увазі Олег, кажучи «матір'ю містам Руським»?

2. Що означає назва «Русь», і коли ми вперше з нею зустрічаємося?

3. Визначте територію Русі (за допомогою карти).

При обговоренні теорії походження назви «Русь» клас можна поділити на групи (по рядах), щоб кожна група розповідала про свою територію.

Завдання:

Як ви думаєте, чому назву «Русь» пов'язуємо з періодом князювання Олега?

Внутрішня політика Олега.

Вчитель:

Уявіть собі, що ви живете в стародавньому Києві X ст., ви — населення.

Волхви прозвали Олега «Віщим». Вів оборонне будівництво залог на кордонах, чого раніше не робилося на території Київської держави. Вівши активну зовнішню політику, Олег зумів побудувати свою діяльність так, що підбиваючи підсумки його зовнішньополітичної діяльності, літописець під роком 912-м повідомляє, що «жив Олег, мир маючи з усіма країнами».

Зупинка «Замкова гора», фундамент князівського палацу.

3. *Доба князя Ігоря (912—945).*

Завдання:

1. Хто став князем Київської держави після Олега?

2. Хто такий Ігор і як «Повість минулих літ» описує його походження?

Користь на внутрішню і зовнішню політику

Ігоря за аналогією з Олегом (п. 2).

Завдання:

Яким чином загинув Ігор? («Повість минулих літ», СС. 36—38).

Загальний висновок (учнів і учителя).

Наприклад:

у своїй діяльності Ігор продовжував політику Олега. Він намагався об'єднати слов'янські землі навколо Києва, приборкував непокірні племена. Приєднав до Києва велику територію між Дністром і Дунаєм (вказіть на карті). У зовнішній політиці Ігор намагався підкорити узбережжя Чорного моря, ходив, як Олег, і на Візантію, але ці заходи Ігоря були менш вдалими.

III. Вчитель:

Отже, ми побачили з вами, якою була Київська держава за часу правління її перших князів. А тепер давайте спробуємо дати характеристику і підвести загальний підсумок їх діяльності, але з точки зору сьогодення. Для цього нам потрібно переміститися майже на 11 ст. вперед, щоб опинитися наприкінці ХХ ст. і отримати змогу дати оцінку діяльності та наслідкам правління перших Київських князів.

Завдання:

Дайте загальний висновок і оцінку діяльності перших Київських князів.

Наприклад:

Перші Київські князі — Аскольд, Діра, Олег, Ігор — зміцнили свою державу. Об'єднали окремі князівства слов'ян в одну державу, добилися її міжнародного визнання, посилили її військову могутність.

Утворення в IX ст. Київської держави мало велике історичне значення: вперше східнослов'янські племена об'єдналися в єдину державу, яка упродовж 400 років свого існування була однією з найбільших і наймогутніших в Європі. Держава заклала традиції державотворення на території сучасної України, дала могутній поштовх розвитку української народності та її самобутньої культури.

IV. Домашнє завдання:

1. Складіть кросворд з теми «Утворення Київської держави. Перші князі».

2. Уявіть, що ви літописець при дворі князя (Олега чи Ігоря), який доручив вам написати (скласти) літопис подій, які відбулися за роки його правління.

